

Стефан М. Гојковић
Управни суд Републике Србије
stefan.gojkovic.ius@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0792-6207

КО СУ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИЦИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ?

Сажетак: Судијски помоћници су важан део правосуђа Републике Србије, међутим, стиче се утисак да је јавности недовољно упућена у њихово стање и значај њих. Тачније, део јавности зна да судијски помоћници постоје, али није сигуран да зна шта они конкретно раде. Циљ овог рада је да се анализирају и представе положај, значај, услови, и проблеми судијских помоћника и изложе неки предлози за побољшање положаја ове важне правосудне професије. Често се каже да су судијски помоћници будућности правосуђа, али иду се ипак често мисли да ће бити исти судијски помоћници „сутира“ бити изабрани за судије. Међутим, то је будућа неизвесна околност која може настати, али и не мора. При том, постоји део судијских помоћника који уопште нема жељу да буде изабран на судијску функцију. Имајући у виду наведено, фокусирао бих се на садашње време и налажење одговора на питање: „Како побољшати положај судијских помоћника“?

Кључне речи: судијски помоћници, правосудне професије, судско особље, судови, правосуђе.

1. УВОД

„Ко су судијски помоћници?“ „Шта раде судијски помоћници?“ „Колика је плата судијских помоћника?“ Питања су са којима се судијски помоћници свакодневно сусрећу. Одговор на било које од тих питања не може се дати једном реченицом, већ захтева исцрпну анализу статуса, положаја, улоге, значаја и послова судијских помоћника, те правне регулативе која уређује ова питања. Као резултат те анализе настао је овај рад. Сама чињеница да се напред наведена питања уопште и постављају указује на први проблем, а то је да су судијски помоћници слабо видљиви у очима јавности. Циљ рада

је повећање видљивости ове неправедно игнорисане правосудне професије, која је значајна за судове и целокупно правосудје Републике Србије.

Поред приказа важеће правне регулативе и основних појмова, у овом раду биће представљено како се постаје судијски помоћник, при чему ће бити разматрана питања оцењивања, обуке и напредовања истих. Значај судијских помоћника се огледа у пословима које обављају, а ти послови ће детаљно бити приказани. Такође, биће разматрано и питање плате судијских помоћника.

2. ПРАВНА РЕГУЛАТИВА

Закон о уређењу судова судијске помоћнике дефинише као судско особље у које још спадају судијски приправници и државни службеници и намештеници запослени на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и осталим пратећим пословима значајним са судску власт.¹ Одредбом чл. 58 ст. 1 наведеног закона, прописани су послови судијских помоћника, па тако судијски помоћник помаже судији, израђује нацрте судских одлука, проучава правна питања, судску праксу и правну литературу, израђује нацрте правних схватања, усвојена правна схватања припрема за објављивање и самостално или уз надзор и упутства судије врши послове одређене законом и Судским пословником. По истом закону, судијски помоћници су разврстани у звања: судијски сарадник, виши судијски сарадник и судски саветник.

За звање судијског сарадника потребан је положени правосудни испит, док је за звање вишег судијског сарадника, поред положеног правосудног испита, потребно и најмање две године радног искуства у правној струци. Услови за звање судског саветника² исти су као за судију вишег суда,³ односно потребно је, поред правосудног испита, шест година радног искуства у правној струци након положеног правосудног испита. Одредбом чл. 69 ст. 2 истог закона прописано је да се за заснивање радног односа и на права,

¹ Вид. чл. 57 Закона о уређењу судова – ЗУС, *Службени гласник РС*, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 40/15 – др. закон, 106/15, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 – УС, 87/18, 88/18 – УС.

² Вид. чл. 59 и 60 ЗУС-а. Звање судског саветника постоји у судовима републичког ранга и апелационим судовима. У Врховном касационом суду постоји звање саветника Врховног касационог суда, које се стиче у складу са Пословником о уређењу и раду Врховног касационог суда.

³ Вид. чл. 43 – 45 Закона о судијама – ЗСУ, *Службени гласник РС*, бр. 116/08, 58/09 – УС, 104/09, 101/10, 8/12 – УС, 121/12, 124/12 – УС, 101/13, 111/14 – УС, 117/14, 40/15, 63/15 – УС, 106/15, 63/16 – УС, 47/17, 76/21.

обавезе, стручно усавршавање, оцењивање и одговорности судског особља (судијских помоћника), примењују одредбе Закона о државним службеницима и намештеницима.⁴

Уредбом⁵ се радна места судијских помоћника разврставају у звања која су одређена Законом о уређењу судова и та звања уподобљавају звањима из Закона о државним службеницима на тај начин што се: звање саветника Врховног касационог суда и звање судског саветника уподобљава звању вишег саветника, звање вишег судијског сарадника уподобљава звању самосталног саветника, а звање судијског сарадника уподобљава звању саветника. Имајући то у виду за означавање рангова судијских помоћника у овом раду користићу звања у складу са Законом о државним службеницима.

Судски пословник је правни пропис који регулише уређење и рад судова у Републици Србији⁶ и одредбом чл. 74 прописује да судијски помоћник проучава предмете које му додели судија и припрема их за суђења, обавља поверене послове у припремном одељењу, сачињава записник о састанцима, седницама већа и одељења, припрема стручне извештаје, анализе и обавештења по налогу судије, узима изјаве странака на записник, обрађује притужбе грађана и обавља друге послове утврђене годишњим распоредом послова и актом о унутрашњој организацији и систематизацији радних места у суду. Такође судијском помоћнику може се поверити и обављање других послова под надзором судије, као што су: израда нацрта одлука, припремање реферата за судију известиоца, одређивање висине судске таксе, разврставање предмета и друго. Дакле можемо закључити да су послови судијских помоћника детаљније разрађени у судском пословнику.

Имајући у виду да судијски помоћници у позитивно правној регулативи спадају у државне службенике,⁷ највећи број питања везаних за радни однос, права, обавезе и одговорности прописан је Законом о државним службеницима, а посредно Законом о раду и Посебним колективним уговором.⁸ Плата судијских помоћника регулисана је одредбама Закона о платама државних

⁴ Закон о државним службеницима – ЗДС, *Службени гласник РС*, бр. 79/05, 81/05 – исправка, 83/05 – исправка, 64/07, 67/07 – исправка, 116/08, 104/09, 99/14, 94/17, 95/18, 157/20.

⁵ Вид. чл. 40 ст.1 Уредбе о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника – УРМ, *Службени гласник РС*, бр. 117/05, 108/08, 109/09, 95/10, 117/12, 84/14, 132/14, 28/15, 102/15, 113/15, 16/18, 2 /19, 4/19, 26/19, 42/19, 56/21.

⁶ Вид. чл. 1 Судског пословника – СП, *Службени гласник РС*, бр. 110/09, 70/11, 19/12, 89/13, 96/15, 104/15, 113/15, 39/16, 56/16, 77/16, 16/18, 78/18, 43/19, 93/19, 18/22.

⁷ Вид. чл. 2 ЗДС-а.

⁸ Сагласно одредби чл. 4 ЗДС-а, на права и дужности државних службеника који нису уређени овим или посебним законом или другим прописом примењују се Закон о раду, *Службени гласник РС*, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – УС, 113/17, 95/18 – Ауентично тумачење, те Посебан колективни уговор за државне органе, *Службени гласник РС*, бр. 38/19, 55/20, 51/22.

службеника и намештеника.⁹ Мерила за одређивање броја судијских помоћника у судовима утврђена су Правилником који доноси Министар правде.¹⁰

Осим наведених прописа, поједини закони дају одређена овлашћења судијским помоћницима. Тако Закон о парничном поступку прописује да вођење записника може бити поверено судијском помоћнику.¹¹ Закон о ванпарничном поступку прописује да судијски помоћник у суду може да предузима поједине радње у поступку, кад је то овим или другим законом одређено, при чему записник о тим радњама потписују судијски помоћник и записничар који је саставио записник. Истим законом је прописано да ако је оставинском суду достављена непотпуна смртовница, суд може, према околностима, одлучити да сам састави смртовницу у суду или да то учини судијски помоћник ван суда, као и да ако јавни бележник није пописао и проценио имовину умрлог, то може да учини судијски помоћник оставинског суда.¹² Закон о извршењу и обезбеђењу прописује да судијски помоћник може предузимати поједине судске радње у извршном поступку или поступку обезбеђења, без прецизног описа судских радњи.¹³

Нацртом амандмана на Устав Републике Србије у области правосуђа из 2018. године¹⁴ било је предвиђено да, сагласно закону, у суђењу учествују и судијски помоћници.¹⁵ Од овога се, међутим, одустало¹⁶ тако да Устав

⁹ Закон о платама државних службеника и намештеника – ЗП, *Службени гласник РС*, бр. 62/06, 63/06 – исправка, 115/06 – исправка, 101/07, 99/10, 108/13, 99/14, 95/18, 14/22.

¹⁰ Правилник о мерилима за одређивање броја судског особља у судовима, *Службени гласник РС*, бр. 72/09, 79/09.

¹¹ Вид. чл. 115 Закона о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/11, 49/13 – УС, 74/13 – УС, 55/14, 87/18, 18/20.

¹² Вид. чл. 17 ст. 3, 94 ст. 1 и 99а ст. 2 Закона о ванпарничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 25/82, 48/88 и *Службени гласник РС*, 46/95 – др. закон, 18/05 – др. закон, 85/12, 45/13 – др. закон, 55/14, 6/15, 106/15 – др. закон, 14/22.

¹³ Вид. чл. 12 ст. 3 Закона о извршењу и обезбеђењу, *Службени гласник РС*, бр. 106/15, 106/16 – Аутентично тумачење, 113/17 – Аутентично тумачење, 54/19, 9/20 – Аутентично тумачење.

¹⁴ Вид. Нацрт уставних амандмана у области правосуђа који је унапређен са коментарима стручне јавности, <https://mpravde.gov.rs/obavestenje/21228/naert-ustavnih-amandmana-u-oblasti-pravosudja-koji-je-unapredjen-sa-komentarima-strucne-javnosti.php>, 15. новембра 2022. године.

¹⁵ Овако је регулисано у Републици Хрватској, одредба чл. 118 Устава Републике Хрватске, *Narodne novine*, бр. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14, прописује да у суђењу учествују судијски помоћници (*sudski savjetnici*).

¹⁶ Венецијанска комисија је, у свом Мишљењу о нацрту амандмана на уставне одредбе о правосуђу из 2018. године, указала да питање статуса судијских помоћника не треба да уређује устав, већ законски и подзаконски акти. Вид. Владан Петров, Маја Прелић Симовић, „Венецијанска комисија и уставна реформа правосуђа у Републици Србији – уз јубилеј 30 година Венецијанске комисије“, *Зборник радова 33. сусрећа Којаоичке школе људског права – Слободан Перовић „Унификација права и правна сигурност“*, том III (ур. Јелена Перовић Вујачић), Београд 2020, 533.

Републике Србије¹⁷ и даље не препознаје судијске помоћнике као уставну категорију.

3. ПОЈМОВИ

Сматрам да су сви појмови којим се означавају судијски помоћници,¹⁸ односно њихова радна места или звања, адекватни улози судијских помоћника и пословима које врше. Као „судијски помоћници“ помажу судијама у спровођењу правде. Помажу им при припреми предмета, изради одлука, већању (вођење записника), те административним пословима везаним за вршење судијске функције (попут спровођења предмета у оквиру информатичких система). Као „судијски саветници“ имају саветодавну улогу која је корисна судијама при разматрању закона, одређених спорних правних питања или проучавању судске праксе. Као „судијски сарадници“ сарађују са судијама, претежно у вези судских одлука и представљају судијама најближе „савезнике“ у спровођењу правде, који вршећи послове за које су овлашћени, значајно растеређују судије од свих послова који нису судијски (попут административних послова) и тиме доприносе изградњи ефикасног правосуђа Републике Србије.

4. КАКО СЕ ПОСТАЈЕ СУДИЈСКИ ПОМОЋНИК?

Дипломирани правник са положеним правосудним испитом, ако испуњава услове за запослење, односно ако су испуњени услови који се тичу одређеног суда,¹⁹ може постати судијски помоћник на неки од следећих начина: 1. премештајем унутар истог суда, 2. преузимањем по основу споразума о преузимању из другог државног органа, 3. на основу спроведеног интерног конкурса, 4. избором на јавном конкурсусу.²⁰ Пример премештаја унутар истог

¹⁷ Устав Републике Србије – УС, *Службени гласник РС*, бр. 98/06, 115/21 – Амандмани I-XXIX, 16/22.

¹⁸ Судијски помоћници се јављају у правним системима многих држава света, њихов положај и послови се разликују у зависности од правног система државе из које потичу. Такође имају и различите називе, попут: *gréffier*, *greffe* у Белгији, *Gerichtsschreiber* у Швајцарској, *griffiers* у Холандији или *law clerk* у Сједињеним Америчким Државама. Вид. Anne Sanders (Сандерс), „Judicial Assistants in Europe – A Comparative Analysis“, *International Journal for Court Administration*, vol. 11, no. 3, 2020, p. 2, DOI: <https://doi.org/10.36745/ijca.360>, <https://storage.googleapis.com/jnl-up-j-ijca-files/journals/1/articles/360/submission/proof/360-1-1607-3-10-20201029.pdf>, 4-6, 14. децембар 2022. године.

¹⁹ Вид. чл. 45 – 47 ЗДС-а.

²⁰ Вид. чл. 48 ЗДС-а.

суда, била би ситуација када је судијски приправник, који је у радном односу у суду, положио правосудни испит па заснује нови радни однос у суду, као судијски помоћник. Код преузимања из другог државног органа (дакле не ради се искључиво о другом суду), који се врши на основу споразума руководиоца органа и уз сагласност судијског помоћника, не спроводи се конкурс. Судијски помоћник код ове врсте премештаја може бити распоређен у ниже, исто или непосредно више звање, ако испуњава услове.²¹ Примера ради самостални саветник из државног органа (нпр. Републичко јавно тужилаштво, Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање, Републички геодетски завод, Министарство правде Републике Србије) може да, при преузимању, у суду буде распоређен у звање саветника, односно у звање самосталног саветника, као и у звање вишег саветника. Код премештаја, односно преузимања врши се провера компетенција, у складу са законом.²²

Ако радно место није попуњено на наведене начине, може да се спроведе интерни конкурс, а ако интерни конкурс није спроведен или није успео, обавезно се спроводи јавни конкурс.²³ Састав конкурсне комисије, начин провере компетенција, критеријуме и мерила за избор на радна места за судове прописује Министар правде Републике Србије, а Влада Републике Србије уредбом ближе уређује спровођење интерног и јавног конкурса за попуњавање извршилачких радних места (у које спада радно место судијског помоћника), изглед, садржину и начин подношења обрасца пријаве, начин праћења кандидата под шифром његове пријаве и фазе изборног поступка.²⁴ Уредбом Владе Републике Србије је, између осталог, прописано да председник суда, као руководилац органа, одлучује о томе из којих органа државни службеници могу да учествују на интерном конкурс.²⁵ На јавном конкурс^у могу да учествују сва лица која испуњавају услове за рад на радном месту судијског помоћника које се попуњава.

²¹ Вид. чл. 496 ЗДС-а.

²² Детаљније о компетенцијама вид. чл. 49г ЗДС-а, као и сајт Службе за управљање кадровима, <https://www.suk.gov.rs/tekst/852/najcesca-pitanja-i-odgovori.php>, 18. новембар 2022. године, те Правилник о саставу конкурсне комисије, начину провере компетенција, критеријумима и мерилима за избор на извршилачка радна места у судовима и јавним тужилаштвима – ПК, *Службени гласник РС*, бр. 30/19.

²³ Вид. 49 ст. 4 ЗДС-а.

²⁴ Вид. чл. 61 ст. 2 и 4 ЗДС-а.

²⁵ Вид. чл. 3 ст. 2 Уредбе о интерном и јавном конкурс^у за попуњавање радних места у државним органима – УИЈК, *Службени гласник РС*, бр. 2/19, 67/21. Тако је нпр. у огласу интерног конкурса Трећег основног суда у Београду наведено да право учешћа на конкурс^у имају државни службеници који су у радном односу на одређено време у том суду и то ако су у радном односу на одређено време обављали послове у државном органу због привремено повећаног обима посла најмање две године непрекидно пре оглашавања интерног конкурса, односно најмање две године са прекидима у периоду од три године непрекидно пре оглашавања интерног конкурса, <https://www.treci.os.sud.rs/files/Interni%20konkurs%2016.12.2019.%20godine.doc>, 8, 18. новембар 2022. године.

Сматрам да је спровођење интерних и јавних конкурса²⁶ најтранспарентнији начин заснивања радног односа судијског помоћника, а расписани конкурси се могу пратити путем интернет сајтова: судова, Службе за управљање кадровима,²⁷ као и Националне службе за запошљавање.²⁸

5. УЛОГА И ПОСЛОВИ СУДИЈСКИХ ПОМОЋНИКА

Судије су најважнији чинилац у спровођењу правде, која је у највећем интересу друштва. Они су независни у поступању и одлучивању, а суде и пресуђују на основу Устава, закона и других општих аката, потврђених међународних уговора, општеприхваћених правила међународног права.²⁹ Главна улога судијских помоћника је да помажу судијама у вршењу судијске функције и спровођењу правде. Својим стручним знањем и преданим радом пружају подршку судијама и тиме доприносе квалитету судских одлука. Судијски помоћници, вршећи послове којима су задужени, пре свега расте ређују судије и тиме поспешују ефикасност рада судова и правосуђа уопште. Доношење одлука, свакако јесте и треба да буде у искључиво судијска улога. Судије су те које одлучују независно и непристрасно, на основу свог слободног судијског уверења, у складу са законом. Међутим, судијски помоћници имају великог удела у поступку доношења одлука.³⁰

Судијски помоћници често врше пријем предмета из писарнице, заводе предмет у информатичким системима суда и врше остале административно-техничке послове, врше преглед предмета, разврставају предмете, дају предлоге, врше припрему предмета, спремају реферате за судију известиоца, те израђују (више или мање самостално) нацрте судских одлука. Без обзира што је доношење одлука искључиво судијски посао, сматрам да је корисно и потребно да судијски помоћник изнесе своје мишљење о предмету у којем судија доноси одлуку. Често услед велике количине посла или обима и тежине предмета и судија може доћи у ситуацију да му неки детаљ, битна чињеница за предмет промакне. Сматрам да је дужност судијских помоћника да, када увиде пропуст, на исти и укажу судији. Свакако је избор

²⁶ У складу са правилима прописаним Правилником Министра правде Републике Србије (ПК) и Уредбом Владе Србије (УИЈК).

²⁷ <https://www.suk.gov.rs/konkursi/170>, 19. новембар 2022. године.

²⁸ Путем линка може се приступити бесплатној публикацији „Послови“, у којој се објављују огласи за конкурсе, између осталог и у судовима, <https://www.nsz.gov.rs/sadržaj/pdf-arhiva-poslova/4108>, 19. новембар 2022. године.

²⁹ Вид. чл. 1 ЗСУ-а.

³⁰ Вид. ст. 11 – 19 Мишљења број 22 (2019), Консултивног већа европских судија (КВЕС), <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-22-serbian/1680a1cb0d>, 15. новембар 2022. године.

судије да ли ће изнето мишљење везано за предмет или правилност одлуке усвојити.³¹

Израда нацрта судских одлука,³² уз надзор судија, је уједно и главни посао којим се баве судијски помоћници. Ради се о креативном послу, вештини у којој судијски помоћници примењују своје (правничко) знање, а у којој такође и њихов таленат долази до изражаја. Често су нацрти одлука које израде судијских помоћници толико квалитетно урађени да судије одлуку само потпишу. Иако се, нажалост, услед великог броја предмета израда нацрта одлуке некада своди на коришћење и уклапање тзв. пелцера, сматрам да креативност и иновативност у изради увек треба да постоји. По мом мишљењу судијски помоћник треба, пре свега, да воли свој посао, те да тежи да му сваки нацрт судске одлуке буде бољи од претходног, да се посвети сваком нацрту одлуке и да свој лични печат. Међутим, да би то могло да се постигне, потребно је да судијски помоћник има слободу у изради нацрта одлука. Неке судије, међутим, желе свој ред речи у реченицама у одлукама које израђују судијски помоћници. Некада тим истим судијским помоћницима издиктирају цео текст одлуке, па се израда одлуке своди на чист записнички посао. То је апсолутно право судије чији је предмет, али мислим да је погрешно. На тај начин се спутава развој судијског помоћника и обесмишљава постојање судијских помоћника као правосудне професије, као потенцијалних носиоца судијске функције. Притом мислим да наведено представља и узалудно трошење средстава из буџета Републике Србије, јер у том случају наведеном судији и није потребан судијски помоћник, већ друга врста судског особља – записничар, а у чије послове спада записничарски посао.³³

Судијски помоћници врше послове у припремном одељењу суда где испитују процесне услове и утврђују евентуалне процесне сметње за вођење

³¹ Упор. са пословима и значајем судијских помоћника у Норвешкој, Gunnar Grendstad (Грендстад) et al., „From Backlogs to Quality Assurance. The Development of Law Clerk Units at Norwegian Courts“, *International Journal for Court Administration*, vol. 11, no. 3, 2020, p. 3, DOI: <https://doi.org/10.36745/ijca.352>, <https://storage.googleapis.com/jnl-up-j-ijca-files/journals/1/articles/352/submission/proof/352-1-1604-3-10-20201016.pdf>, 13-14, 12. децембар 2022. године.

³² Вид. Миодраг Мајић, *Вештина писања првостепене кривичне пресуде – Приручник за кривичне судије и припрему практичног дела правосудној истраји*, Београд 2022.

³³ Као што је већ речено у судско особље, сагласно чл. 57 ЗУС-а, спадају државни службеници и намештеници запослени на административним, техничким, рачуноводственим, информационим и осталим пратећим пословима који су значајни са судску власт. Без наведених државних службеника и намештеника, који раде као: судска стража, уписничари, записничари, дактилографи, референти, курири, радници на експедицији, возачи и др. ниједан суд не би могао да функционише. Нажалост, ова лица имају плате које су јако ниске. Узећемо пример једног записничара у звању референт. Полазећи од одредбе чл. 9 Закона о буџету Републике Србије за 2022. годину – ЗБ, *Службени гласник РС*, бр. 110/21, 125/22 и одредаба чл. 1, 2, 7, 8 и 13 ЗП-а, можемо утврдити да основна плата таквог државног службеника износи 40.116,77 динара.

судског поступка. Учествују у суђењима и већањима, односно предузимају поједине процесне радње попут узимања изјави од странака у парничном и ванпарничном поступку (у поступку за расправљање заоставштине). Воде записнике већања и гласања, те свеске већања, као и записнике на седницама одељења и састанцима. У извршном поступку и поступку обезбеђења судијски помоћници могу предузимати поједине судске радње. Такође врше послове у одељењима судске праксе. По правилу најiskusнији судијски помоћници распоређени су у таква одељења и посао се састоји од контроле судских одлука, како у техничком смислу (штампарске грешке и слично), тако и у смислу примене материјалних и процесних закона. Ови судијски помоћници указују на евентуалне недостатке, баве се праћењем судске праксе других судова и заузетих ставова, а све са циљем уједначавања судске праксе. Такође, проучавају правне прописе, правну литературу (билтене судова, научне чланаке, зборнике) и правна питања, те израђују нацрте правних схватања, односно припремају правна схватања за објављивање³⁴ и сачињавају сентенце.³⁵

Неки послови судијских помоћника су регулисани актима, попут Годишњег распореда послова, које доноси председник суда. Тако судијски помоћници у Апелационом суду у Новом Саду врше послове судске управе и то: секретара суда, послове у вези притужби, координатора за медије, уређење веб – сајта суда, те поступају по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја.³⁶ У Основном суду у Врању судијски помоћници врше послове портпарола суда, такође су у обавези да (у оквиру Инфо – службе за подршку алтернативном решавању спорова) дају информације непосредно и путем телефона, позивају странке ради консултације да ли исте прихватају медијацију, воде евиденцију у посебним уписницима „М” и евидентирају све контакте са странкама.³⁷ Судијски помоћници у Управном суду, између

³⁴ Вид. „Каталог и анализа послова судијских помоћника у Правосудном систему Републике Србије“, који је издало Удружење судија прекршајних судова РС у сарадњи са Удружењем судијских и тужилачких помоћника Србије кроз пројекат одобрен од стране USAID Пројекта владавине права под називом „Дефинисање јасног каријерног положаја судијских помоћника, унапређење транспарентности и њиховог статуса у правосудју у светлу нових уставних промена“, Београд 2019, http://usudprek.org.rs/pub/download/katalog_i_analiza_poslova.pdf, 22 – 29, 17. новембар 2022. године.

³⁵ Вид. Билтен судске праксе Управног суда бр. 8, Београд 2019, 208 – 209.

³⁶ Вид. Распоред послова судијских помоћника за 2022. годину у Апелационом суду у Новом Саду, Су I-2-31/21 од 25. новембра 2021. године, https://www.ns.ap.sud.rs/wp-content/uploads/2021/11/godisnji_raspored_sudijски_pomocnici_2022.pdf, 1, 17 новембар 2022. године.

³⁷ Вид. Годишњи распоред послова у Основном суду у Врању за 2022. годину, СУ.бр. I-2-1632/2021 од 30. новембра 2022. године, <https://vr.os.sud.rs/files/%D0%93%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A8%D0%8A%D0%98%20%D0%A0%D0%90%D0%A1%D0%9F%D0%9E%D0%A0%D0%95%D0%94%20%D0%B7%D0%B0%202022.%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%83.pdf>, 38, 20. новембар 2022. године.

осталог, помажу у поступцима: по приговорима ради убрзања поступка и по информацијама о кршењу прописа, кршењу људских права, вршењу јавног овлашћења противно сврси због које је поверено, опасности по живот, јавно здравље, безбедност, животну средину, као и ради спречавања штете великих размера (заштита узбуњивача).³⁸ У Врховном касационом суду судијски помоћници врше послове из области заштите података о личности (примене Закона о заштити података о личности), послове поступања по предметима из надлежности суда у вези примене прописа о тајности података у области кривичног права, послове секретара редакције Билтена судске праксе Врховног касационог суда, послове по поднетим захтевима за изузеће и искључење судија (примена процесних закона у вези института изузећа и искључења), као и послове вођења посебних регистара судских одлука Врховног касационог суда по гранама права (примена Судског пословника).³⁹

У Вишем суду у Новом Саду судијски помоћници врше послове Службе за помоћ и подршку сведоцима и оштећенима, као и псеудонимизацију и анонимизацију у судским одлукама.⁴⁰ Судијски помоћници у Апелационом суду у Београду, између осталог, врше послове реферисања и припремања нацрта одговора по поднетим притужбама, представкама, захтевима за изузеће и молбама у грађанској и кривичној материји, које се односе на предмете тог суда, као и у предметима Посебног одељења за организовани криминал и Одељења за ратне злочине, те послове реферисања и припремања нацрта одлука које доноси председник суда, у поступку по жалби против одлука донетих по предлогу да се осуђеном коме је изречена казна затвора до једне године, казна изврши без напуштања просторија у којима осуђени станује, под надзором и упутствима вршиоца функције председника суда.⁴¹

У Основном суду у Лесковцу судијски помоћници израђују нацрте одговора на притужбе које странке и други учесници у поступку упућују пред-

³⁸ Вид. Измену годишњег распореда послова Управног суда за 2022. годину, Су I-2 95/22-1 од 21. јуна 2022. године, <http://www.up.sud.rs/uploads/useruploads/godisnji-raspored/2-IZMENA-GODI%C5%A0NJEK-RASPOREDA-POSLOVA-ZA-2022.pdf>, 1 – 2, 17. новембар 2022. године.

³⁹ Вид. Годишњи распоред послова судијских помоћника у Врховном касационом суду за 2022. годину, Су I-2 32/22-1 од 27. октобра 2022. године, https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/Pre%C4%8Di%C5%A1%C4%87en%20tekst%20G.R.poslova%20sud.pom_.%2027.10.2022.pdf, 5, и Годишњи распоред послова судијских помоћника у Врховном касационом суду за 2021. годину, Су I-2 23/21-1 од 02. децембра 2021. године, https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/PRE%C4%8C.TEKST%20Godi%C5%A1.%20rasp.po_.sud_.pom_.%2002.12.2021.pdf, 5, 17. новембар 2022. године.

⁴⁰ Вид. Годишњи распоред послова Вишег суда у Новом Саду за 2022. годину, Су I-2 3/21 од 7. новембра 2022. године, <https://www.ns.vi.sud.rs/files/Godi%C5%A1nji%20raspored%20poslova%204.%20izmena.pdf>, 9 – 10, 17. новембар 2022. године.

⁴¹ Вид. Годишњи распоред послова у Апелационом Суду у Београду за 2019. годину, Су. бр. I-2 296/18 од 6. децембра 2018. године, <http://www.bg.ap.sud.rs/uploads/GODISNJI-RASPORED-2019.docx>, 4, 17. новембар 2022. године.

седнику суда. Судијски помоћници овог суда су такође и чланови стручних тимова који се образују ради преиспитивања и анализе старих предмета у суду, утврђивања узрока одуговлачења поступка и утврђивања разлога због којих предмет није решен и давања препоруке поступајућем судији за решавање предмета. Врше послове у стручним тимовима за решавање старијих предмета грађанског и кривичног одељења, као и стручним тимовима извршног одељења и за сарадњу са Агенцијом за борбу против корупције. Такође, врше послове у оквиру Службе за јавне набавке.⁴²

Као што се може видети из наведеног, судијски помоћници у судовима Републике Србије⁴³ врше велики број разноврсних послова, што оних изричито прописаних законским и подзаконским прописима, што оних који су прописани и детаљно прецизирани актима председника судова. Одредбом чл. 60 ст. 1 ЗУС-а прописано је да судски саветници (виши саветници) врше стручне послове значајне за судско одељење или цео суд. Међутим, као што видимо, судијски помоћници свих рангова (звања) врше овакве послове. Притом, треба имати у виду да судијски помоћници у звању вишег саветника постоје у судовима републичког ранга и апелационим судовим, односно да их у великом броју судова нема.⁴⁴ Као пример посла значајног за цео суд навешћу поступање по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја. У наведеном поступку, који је регулисан одредбама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја,⁴⁵ суд представља орган јавне власти који је дужан да тражиоцу информација достави информацију од јавног значаја,⁴⁶ док судијски помоћници, када су овлашћени од стране председника суда, поступају по захтевима за приступ информацијама од јавног значаја.⁴⁷ Тај закон, између осталог, прописује да ће се новчаном казном од 20.000,00 до 100.000,00 динара казнити за прекршај овлашћено лице органа власти у великом броју случајева.⁴⁸ Судијски помоћници, као

⁴² Вид. Годишњи распоред послова Основног суда у Лесковцу, I Су 2 бр. 2291/2021 од 08. децембра 2021. године, <http://www.le.os.sud.rs/wp-content/uploads/2022/01/GODI%C5%A0NJI-RASPORED-POSLOVA-ZA-2022.-GODINU.pdf>, 19 – 23, 17. новембар 2022. године.

⁴³ У Републици Хрватској судијски помоћници учествују у суђењу и овлашћени су да самостално спроводе одређене судске поступке, оцењују доказе и утврђују чињенице. Вид. чл. 109 и 110 Закона о судовима, *Narodne novine*, бр. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, такође вид. Aleksandra Maganić (Маганић), Lara Hraste (Храсте), „Različiti oblici rasterećenja pravosuđa u Republici Hrvatskoj – trebaju li Hrvatskoj Rechtspflegeri?“, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, бр. 1(93), год. 46, Загреб 2013, 31 – 38.

⁴⁴ Вид. чл. 60 ст. 2 ЗУС-а.

⁴⁵ Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја – ЗЈЗ, *Службени гласник РС*, бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10, 105/21.

⁴⁶ Више о информација од јавног значаја, органима јавне власти и поступању по захтевима за слободан приступ информацијама од јавног значаја вид. чл. 2 – 21 ЗЈЗ-а.

⁴⁷ Вид. чл. 38 ЗЈЗ-а.

⁴⁸ Вид. чл. 46 ст. 2 ЗЈЗ-а.

овлашћена лица, поред обављања одговорног посла који је важан за суд, ризикују да буду кажњени за прекршај казнама које су веће од плате великог броја судијских помоћника.

6. ОЦЕЊИВАЊЕ

Рад судијског помоћника, који је радио дуже од шест месеци у календарској години, се оцењује.⁴⁹ Циљ оцењивања судијског помоћника је објективно и непристрасно утврђивање успешности његовог рада и његово напредовање, очување и унапређење стручности, односно оспособљености, те подстицање у остваривању најбољих резултата рада, као и побољшање ефикасности рада судова.⁵⁰ Рад се оцењује једном годишње, док се резултати вреднују шестомесечно. Оцењује се и судијски помоћник који је у радном односу на одређено време.⁵¹ Надлежан за доношење решења о оцени и оцењивање судијског помоћника је председник суда,⁵² који оцењивање врши по прибављеном мишљењу чланова одељења, чланова већа, односно судије са којим судијски помоћник ради (предлагачи оцене).⁵³

При оцењивању вреднују се обим и квалитет посла, савесност, те предузимљивост судијског помоћника, а оцене су: „не задовољава”, „задовољава”, „добар”, „истиче се” и „нарочито се истиче”.⁵⁴ Обим посла је критеријум кроз који се види ефикасност судијског помоћника у извршавању послова којима је задужен, док је мерило за оцену овог критеријума број израђених нацрта одлука и завршених послова. Кроз критеријум квалитет посла види способност и знање судијског помоћника у примени права.⁵⁵ Савесност је критеријум на основу кога се види однос судијског помоћника према послу и раду суда као целине, односно његова посвећеност и квалитет сарадње судијског помоћника са судијама, судским особљем и учесницима у поступку.⁵⁶ Кроз критеријум предузимљивост види се способност судијског помоћника да остварује појединачне радне циљеве, даје предлоге за побољшање и унапређење њиховог остваривања и да учествује у другим активностима и пословима за потребе суда. Мерила за оцену овог критеријума су самосталност

⁴⁹ Вид. чл. 61 ЗУС-а.

⁵⁰ Вид. чл. 2 Правилника о критеријумима, мерилима и поступку за оцењивање рада судијских помоћника – ПО, *Службени гласник РС*, бр. 32/16, 103/18 – УС, 37/19.

⁵¹ Вид. чл. 3 и 4 ПО-а.

⁵² Вид. чл. 62 и 64 ЗУС-а.

⁵³ Вид. чл. 8 ст. 2 ПО-а.

⁵⁴ Вид. чл. 63 ЗУС-а.

⁵⁵ Вид. чл. 13 и 14 ПО-а.

⁵⁶ Вид. чл. 15 ПО-а.

у раду и показана иницијатива судијског помоћника и додатне активности и послови.⁵⁷

У „додатне активности и послове” неспорно спадају учешће судијских помоћника у стручним обукама, семинарима, округлим столовима, те радним телима за израде закона, али је спорно да ли напред наведени послови које судијски помоћници врше, поготово на основу аката председника суда, спадају у „основне” или „додатне” послове.

Моје мишљење је да велики број тих послова представља додатне послове, у случају када судијски помоћник поред нпр. поступања по приговорима ради убрзања поступка,⁵⁸ врши и своје основне послове, прописане ЗУС-ом и СП-ом, попут рада у већу. Такође сматрам да свако додатно задужење, односно посао, треба да буде на добровољној основи, од већег утицаја за оцењивање, као и додатно плаћен. Управо ова нејасноћа у вези са пословима, односно задужењима судијских помоћника говори у прилог да права, обавезе и послови судијских помоћника треба да буду уређени на јаснији начин, са прецизним разграничавањем основних и додатних послова.

Сматрам да најреалнију слику о раду судијских помоћника имају судије са којима раде (предлагачи оцене) и да су они најпозванији да дају предлог за оцену (који предлог у највећем броју случајева председник суда усваја, те предлог фактички постаје одлука), али да проблем у пракси може бити када је однос предлагача нпр. судије појединца и судијског помоћника поремећен, те исти може утицати на (неосновано) ниску оцену која је предложена судијском помоћнику. Да би се избегла ситуација да тај судијски помоћник „буде оштећен” из разлога који суштински није пословне природе, већ личне, корисно би било ротирање судијских помоћника између различитих судских већа (предлагача), у одређеном временском интервалу (попут шест месеци). Ово би такође допринело стручном развоју судијских помоћника, будући да би на тај начин стицали знање и искуство од различитих судија.

Законом о изменама и допунама закона о државним службеницима – ЗИДС, врши се уподобљавање оцена са вредновањем радне успешности у складу са тим законом, тако што се: оцена „нарочито се истиче” уподобљава вредновању радне успешности којим државни службеник превазилази очекивања, оцена „истиче се” и „добар” уподобљава вредновању радне успешности којим државни службеник испуњава очекивања, оцена „задовољава” уподобљава вредновању радне успешности којим је државном службенику одређено да

⁵⁷ Вид. чл. 16 ПО-а.

⁵⁸ Односно поступање у складу са одредбама Закона о заштити права на суђење у разумном року, *Службени гласник РС*, бр. 40/15. Више о суђењу у разумном року вид. Весна Билбија, „Мерила за оцену трајања суђења у разумном року“, *Зборник радова са XXIII међународној научној скупи „Прозороковање циљетје, накнада циљетје и осигурање“*, (ур. Здравко Петровић et al.), Београд – Ваљево 2020, 533 – 545.

је потребно побољшање, а оцена „не задовољава“ уподобљава вредновању радне успешности којим државни службеник не испуњава већину очекивања.⁵⁹

Ово суштински значи да је у режиму државних службеника систем оцењивања замењен системом вредновања радне успешности. Закон који уређује плате судијских помоћника је усаглашен са ЗИДС-ом, међутим ЗУС и ПО су и даље у систему оцењивања. Како би се избегле евентуалне нејасноће које се могу јавити, сматрам да прописе треба међусобно усагласити и користити један систем којим ће се оцењивати или вредновати рад судијских помоћника.

7. ОБУКЕ

Сам посао судијских помоћника представља неку врсту обуке и стручног усавршавања. Судијски помоћници се радом у суду, односно израдом нацрта одлука и вршењем послова којима су задужени, обучавају за вршење судијске функције, а што је циљ до ког жели да стигне добар део судијских помоћника. Боравком у суду судијски помоћници стичу корисна практична знања и вештине, при чему уче о функционисању судова и правосуђа изнутра. Ово је битно јер су, нажалост, образовни систем и правни факултети фокусирани на теоријско знање, са тек неколико практичних предмета и минимално праксе.⁶⁰ Највећа предност рада у суду је стицање знања и вештина на самом извору права и могућност константног личног развоја. Притом, када судијски помоћник ради у неком од судова посебне надлежности (попут Управног суда или Привредних судова), знање које стекне је ексклузивно. Главни ментори, преносиоци знања и вештина су судије, тако да је за сагледавање посла из више углова и грађење судијских помоћника као стручњака пожељно да сарађују са што више судија. Ово се може постићи, као што је већ наведено, периодичним ротацијама судијских помоћника.

Поред наведене врсте усавршавања, право и дужност судијских помоћника је стручно усавршавање похађањем обука.⁶¹ Оне спадају у додатне активности и од утицаја су на оцењивање рада судијских помоћника. Континуирано стручно усавршавање судијских помоћника путем обука неопходно је и корисно, без обзира на то да ли планирају да цео радни век проведу као судијски помоћници или теже ка судијској функцији. Нарочито је корисно

⁵⁹ Вид. чл. 93 ст. 2 Закона о изменама и допунама Закона о државним службеницима, *Службени гласник РС*, бр. 95/18.

⁶⁰ Вид. списак предмета Правног факултета Универзитета у Београду, https://ius.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2022/11/FIS_nastavni_plan_11_OAS.pdf, 26. новембар 2022. године.

⁶¹ Вид. чл. 96 ЗДС-а.

стручно усавршавање у специфичним областима (материји) у којима судијски помоћник ради. Учешћем на обукама, коју најчешће спроводе предавачи из различитих органа и организација, судијски помоћник има могућност да научи нове ствари, корисне за вршење посла и лични, односно професионални развој, као и да прошири знање. Такође, на великом броју обука (предавања, семинара, округлих столова) судијски помоћници имају могућност да размењују мишљење и знања са другим учесницима и предавачима. Унапређење стручности правосуђа, а самим тим и судијских помоћника, је један од посебних циљева Стратегије развоја правосуђа за период 2020–2025. године.⁶²

Учешће судијског помоћника на обукама може бити проблематично из угла суда и судија са којима ради, јер фактички тих дана када је на обуци, нпр. вишедневном семинару, судијски помоћник не може да врши своје послове у суду. Међутим, полазећи од чињенице да су стручне обуке право и дужност судијских помоћника, те да су корисне за целокупан рад суда, сматрам да учешће на истим не може бити условљавано или спречавано ни на који начин. Управни суд, као позитиван пример, сарадњом са различитим органима и организацијама омогућује својим судијским помоћницима константно усавршавање и учешће на великом броју обука из разноврсних области.⁶³

8. ПЛАТА

Плата судијских помоћника се састоји од основне плате и додатака на плату, при чему се основна плата добија множењем коефицијента са основцом.⁶⁴ Основица је јединствена и утврђује се за сваку буџетску годину Законом о буџету Републике Србије,⁶⁵ па је тако у 2022. години била у нето износу од 25.881,79 динара.⁶⁶ Коефицијент се одређује решењем председника суда и то на основу платне групе и платног разреда. Судијски помоћници су разврстани у шесту, седму и осму платну групу, тако што шесту платну групу чине виши саветници, седму платну групу чине самостални саветници, а осму платну групу чине саветници. У свакој платној групи има осам платних разреда.⁶⁷

⁶² Вид. Стратегију развоја правосуђа за период 2020-2025. године, *Службени гласник РС*, бр. 101/20, 18/22.

⁶³ Вид. Годишњи извештај о раду Управног суда по материјама за период од 01. јануара 2021. године до 31. децембра 2021. године, Су III-20 4/22-1 од 10. јануара 2022. године, <http://www.up.sud.rs/uploads/useruploads/Izvestaji-o-rad-u-suda/GODI%C5%A0NJI-IZVE%C5%A0TAJ-2021.pdf>, 20 – 21, 25, 27 – 28 и 35, 27. новембар 2022. године.

⁶⁴ Вид. чл. 2 и 7 ЗП-а.

⁶⁵ Вид. чл. 8 ЗП-а.

⁶⁶ Вид. чл. 9 ЗБ-а.

⁶⁷ Вид. чл. 13 – 15 ЗП-а.

Када судијски помоћник први пут заснива радни однос одређује му се коефицијент у првом платном разреду унутар платне групе коју чини његово звање.⁶⁸ Простом рачунском операцијом долазимо до износа основних плата судијских помоћника, па тако почетна основна плата саветника износи 65.480,92 динара, самосталних саветника износи 81.786,45 динара, док плата виших саветника износи 102.491,88 динар. Када имамо у виду просечну нето плату у Републици Србији, која је за септембар 2022. године износила 74.981,00 динар,⁶⁹ можемо закључити да је почетна плата саветника нижа од просечне плате. Поред основне плате судијски помоћници имају право на додатке на основну плату. Ту спадају додаци: за време проведено у радном односу у било ком државном органу, за рад ноћу, за рад на дан празника који није радни дан, за додатно оптерећење на раду, за приправност и прекоремени рад.⁷⁰

Чињеница да добар део судијских помоћника има плату која је испод републичког просека је крајње демотивисајућа⁷¹ и деградирајућа. Ово посебно имајући у виду битне послове које судијски помоћници обављају, значај за целокупни правни систем Републике Србије, знање које поседују и степен образовања. Јасно је да је за квалитетан рад и егзистенцијалну сигурност запосленог потребно да запослени – судијски помоћник, буде адекватно плаћен. Такође је јасно да не постоји законска могућност да се наведена примања повећају, све док су статус и положај сарадника уређени важећим прописима. Јавља је логичан закључак да је потребно да судијски помоћници добију посебан закон, којим ће се, између осталог, уредити и њихова примања.

Полазећи од чињенице да се судијске плате разликују у зависности од ранга суда у ком поступају,⁷² сматрам да плата судијских помоћника треба да буде у одређеном процентуалном износу од судијске плате суда у којем судијски помоћник ради. Ово из разлога што судије и судијски помоћници истог суда, свако у оквиру својих овлашћења, поступају у истим предметима, а комплексност материје, као и количина предмета подједнако утичу и на судије и на судијске помоћнике.

⁶⁸ Вид. чл. 17 ст. 2 ЗП-а.

⁶⁹ <https://www.stat.gov.rs/sr-latn/vesti/statisticalrelease/?p=8907&a=24&s=2403?s=2403>, 15. децембар 2022. године.

⁷⁰ Вид. чл. 23 – 31 ЗП-а.

⁷¹ У Сједињеним Америчким Државама посао судијског помоћника (*law clerk*) у Врховном суду (*Supreme Court of United States*) представља најпрестижнији посао за дипломиране правнике, а судијски помоћници су део правничке, политичке и пословне елите. Вид. Artemus Ward (Вард), David L. Weiden (Вејден), *Sorcerers' Apprentices: 100 Years of Law Clerks at the United States Supreme Court*, New York – London 2007, 1.

⁷² Вид. чл. 37 – 42 ЗСУ-а.

9. НАПРЕДОВАЊЕ И НАГРАЂИВАЊЕ

Напредовање, односно награђивање, утиче на мотивацију и личну сатисфакцију свих запослених, па тако и судијских помоћника. На основу напредовања и награђивања плата судијских помоћника расте. Већа мотивисаност повећава продуктивност судијских помоћника, а што доводи до побољшања ефикасности судова, односно правосуђа у целини.

Напредовање је могуће преласком у непосредно више звање, а награђивање преласком у виши платни разред у оквиру истог звања одређивањем вишег коефицијента.⁷³ Када судијски помоћник прелази у непосредно више звање (нпр. из звања саветника у звање самосталног саветника) одређује му се коефицијент првог платног разреда тог (новог) звања.⁷⁴ Судијски помоћник може прећи у непосредно више звање, ако постоји упражњено радно место, ако испуњава услове за рад на њему, ако има потребне компетенције и ако је две године узастопно утврђено да превазилази очекивања,⁷⁵ односно ако је пет година узастопно утврђено најмање да испуњава очекивања.⁷⁶ ЗДС прописује један случај убрзаног напредовања који је примењив на самосталне саветнике. Наиме, ако је самостални саветник напредовао из звања саветника на основу тога што је две године за редом утврђено да превазилази очекивања и ако је опет утврђено да превазилази очекивања, може напредовати у звање вишег саветника и ако не испуњава услове везане за радно искуство у струци.⁷⁷ То конкретно значи да самостални саветник који је напредовао на основу тога што је у 2020. и 2021. години утврђено да превазилази очекивања, па му је у 2022. години опет утврђено да превазилази очекивања, може у 2023. години напредовати у звање вишег саветника, иако нема шест година радног искуства у правној струци након положеног правосудног испита.

Награђивање се врши тако што се судијском помоћнику коме је у два узастопна вредновања радне успешности утврђено да је превазишао очекивања одређује коефицијент већи за два платна разреда у односу на његов дотадашњи коефицијент. Судијски помоћник коме је у два узастопна вредновања радне успешности утврђено да је превазишао очекивања или испунио очекивања, без обзира на редослед, награђује се повећањем коефицијента за један платни разред. Увећањем коефицијента за један платни разред награђује се

⁷³ Вид. чл. 87 и 87а ЗДС-а.

⁷⁴ Вид. чл. 17 ст. 1 ЗП-а.

⁷⁵ Вид. чл. 88 ст. 1 ЗДС-а.

⁷⁶ Вид. чл. 88 ст. 3 ЗДС-а.

⁷⁷ Вид. чл. 88 ст. 2 ЗДС-а. Такође и одредба чл. 63 ст. 4 ЗУС-а прописује један посебан случај у ком самостални саветник може бити распоређен у звање вишег саветника, ако је најмање две године узастопно био оцењиван највишом оценом „нарочито се истиче“, чак и ако не испуњава услове за судију вишег суда.

судијски помоћник коме је у три узастопна вредновања радне успешности утврђено да је испунио очекивања.⁷⁸

ЗАКЉУЧАК

Судијски помоћници су, сагласно важећим прописима, државни службеници који спадају у судско особље. Сам појам „судско особље“, по мом мишљењу, није адекватан за судијске помоћнике, јер не указује на улогу и значај ове правосудне професије за функционисање судова и правосуђа уопштено. Значај судијских помоћника се огледа у пословима које врше, често потпуно самостално. Ради се о разноврсним, стручним и одговорним пословима без којих судови не би могли да функционишу. Неки послови су прописани законским и подзаконским актима, а неке послове судијски помоћници врше на основу аката председника судова. Сматрам да је спорна одредба СП-а, која прописује да се судијским помоћницима могу поверити и „други послови“, јер је сувише широко постављена и суштински даје могућност да се судијским помоћницима наложи вршење било ког посла. Често судијски помоћници врше неколико захтевних послова у суду, те је нејасно шта је „основни“, а шта „додатни посао“. Стога закључујем да је потребно да се правна регулатива мења, тако што ће се послови јасније дефинисати и ограничити. Такође сматрам да судијски помоћници, сагласно природи послова које врше, чине посебну категорију запослених у правосуђу и да, самим тим, не могу бити у режиму државних службеника, стога је потребно да се из истог изместе. Имајући у виду да судијски помоћници врше послове у судовима, којима припада судска власт, мишљења сам да Високи савет судства, а не органи извршне власти, треба да доноси акте битне за њихов положај.

Судијски помоћници су важан шраф у механизму званом правосуђе Републике Србије, јер да није судијских помоћника судови не би могли да функционишу. Ради се о групацији људи која ради и те како видљиве и битне послове за правосуђе у целини, али која је слабије видљива у очима јавности. Део судијских помоћника ће постати носиоци судијске функције, при чему постоје и судијски помоћници који немају такве амбиције. Свакако судијски помоћници су садашњост и будућност српског правосуђа. Имајући то у виду, сматрам да судијске помоћнике тако треба и третирати. Потребно је, пре свега, препознати судијске помоћнике као посебну категорију запослених у правосуђу, те константно радити на побољшању њиховог положаја. Велики проблем судијских помоћника јесте ниска плата, која је некад нижа и од републичког просека. Ниска плата за последицу има одлазак судијских по-

⁷⁸ Вид. чл. 16 ЗП-а.

моћника из судова на нека боље плаћена радна места. Одлив стручног кадра није у интересу судова, као ни правосуђа у целини. Правосуђе без стручног кадра, свакако, није у интересу Републике Србије. Стога, јавља се логичан закључак, да је судијским помоћницима, имајући у виду њихову улогу, полове и значај, потребно обезбедити адекватније зараде.

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Литература

- Билбија Весна, „Мерила за оцену трајања суђења у разумном року“, *Зборник радова са XXIII међународној научној скупи „Проузроковање штеђења, накнада штеђења и осигурање“*, (ур. Здравко Петровић et al.), Београд – Ваљево 2020, 533 – 545.
- Билтен судске праксе Управног суда бр. 8, Београд 2019, 208 – 209.
- Ward (Вард) Artemus, Weiden (Вејден) David L, *Sorcerers' Apprentices: 100 Years of Law Clerks at the United States Supreme Court*, New York – London 2007, 1.
- Grendstad (Грендстад) Gunnar et al., „From Backlogs to Quality Assurance. The Development of Law Clerk Units at Norwegian Courts“, *International Journal for Court Administration*, vol. 11, no. 3, 2020, p. 3, DOI: <https://doi.org/10.36745/ijca.352>, <https://storage.googleapis.com/jnl-up-j-ijca-files/journals/1/articles/352/submission/proof/352-1-1604-3-10-20201016.pdf>, 13 – 14, 12. децембар 2022. године.
- Maganić (Маганић) Aleksandra, Hraste (Храсте) Lara, „Različiti oblici rasterećenja pravosuđa u Republici Hrvatskoj – trebaju li Hrvatskoj Rechtspflegeri?“, *Pravnik: časopis za pravna i društvena pitanja*, br. 1(93), god. 46, 31 – 38, Загреб 2013.
- Мајић Миодраг, *Вештина писања првостепене кривичне пресуде – Приручник за кривичне судије и припрему практичној дела правосудној истраји*, Београд 2022.
- Петров Владан, Прелић Симовић Маја, „Венецијанска комисија и уставна реформа правосуђа у Републици Србији – уз јубилеј 30 година Венецијанске комисије“, *Зборник радова 33. сусрећиа Којаоничке школе природној права – Слободан Перовић „Унификација права и правна сигурносћ“*, том III, (ур. Јелена Перовић Вујачић), Београд 2020, 533.
- Sanders (Сандерс) Anne, „Judicial Assistants in Europe – A Comparative Analysis“, *International Journal for Court Administration*, vol. 11, no. 3, 2020, p. 2, DOI: <https://doi.org/10.36745/ijca.360>, <https://storage.googleapis.com/jnl-up-j-ijca-files/journals/1/articles/360/submission/proof/360-1-1607-3-10-20201029.pdf>, 4–6, 14. децембар 2022. године.

Прописи

Закон о буџету Републике Србије за 2022. годину – ЗБ, *Службени гласник РС*, бр. 110/21, 125/22.

- Закон о ванпарничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 25/82, 48/88 и *Службени гласник РС*, 46/95 – др. закон, 18/05 – др. закон, 85/12, 45/13 – др. закон, 55/14, 6/15, 106/15 – др. закон, 14/22.
- Закон о државним службеницима – ЗДС, *Службени гласник РС*, бр. 79/05, 81/05 – исправка, 83/05 – исправка, 64/07, 67/07 – исправка, 116/08, 104/09, 99/14, 94/17, 95/18, 157/20.
- Закон о заштити права на суђење у разумном року, *Службени гласник РС*, бр. 40/15.
- Закон о извршењу и обезбеђењу, *Службени гласник РС*, бр. 106/15, 106/16 – Аутентично тумачење, 113/17 – Аутентично тумачење, 54/19, 9/20 – Аутентично тумачење.
- Закон о изменама и допунама Закона о државним службеницима, *Службени гласник РС*, бр. 95/18.
- Закон о парничном поступку, *Службени гласник РС*, бр. 72/11, 49/13 – УС, 74/13 – УС, 55/14, 87/18, 18/20.
- Закон о платама државних службеника и намештеника – ЗП, *Службени гласник РС*, бр. 62/06, 63/06 – исправка, 115/06 – исправка, 101/07, 99/10, 108/13, 99/14, 95/18, 14/22.
- Закон о раду, *Службени гласник РС*, бр. 24/05, 61/05, 54/09, 32/13, 75/14, 13/17 – УС, 113/17, 95/18 – Аутентично тумачење.
- Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја – ЗЈЗ, *Службени гласник РС*, бр. 120/04, 54/07, 104/09, 36/10, 105/21.
- Закон о судијама – ЗСУ, *Службени гласник РС*, бр. 116/08, 58/09 – УС, 104/09, 101/10, 8/12 – УС, 121/12, 124/12 – УС, 101/13, 111/14 – УС, 117/14, 40/15, 63/15 – УС, 106/15, 63/16 – УС, 47/17, 76/21.
- Закон о судовима, *Narodne novine*, бр. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22.
- Закон о уређењу судава – ЗУС, *Службени гласник РС*, бр. 116/08, 104/09, 101/10, 31/11 – др. закон, 78/11 – др. закон, 101/11, 101/13, 40/15 – др. закон, 106/15, 13/16, 108/16, 113/17, 65/18 – УС, 87/18, 88/18 – УС.
- Нацрт уставних амандмана у области правосуђа који је унапређен са коментарима стручне јавности, <https://mpravde.gov.rs/obavestenje/21228/nacrt-ustavnih-amandmana-u-oblasti-pravosudja-koji-je-unapredjen-sa-komentarima-strucne-javnosti.php>, 15. новембра 2022. године.
- Посебан колективни уговор за државне органе, *Службени гласник РС*, бр. 38/19, 55/20, 51/22.
- Правилник о критеријумима, мерилима и поступку за оцењивање рада судијских помоћника – ПО, *Службени гласник РС*, бр. 32/16, 103/18 – УС, 37/19.
- Правилник о мерилима за одређивање броја судског особља у судовима, *Службени гласник РС*, бр. 72/09, 79/09.
- Правилник о саставу конкурсне комисије, начину провере компетенција, критеријумима и мерилима за избор на извршилачка радна места у судовима и јавним тужилаштвима – ПК, *Службени гласник РС*, бр. 30/19.
- Стратегија развоја правосуђа за период 2020-2025. године, *Службени гласник РС*, бр. 101/20, 18/22.
- Судски пословник – СП, *Службени гласник РС*, бр. 110/09, 70/11, 19/12, 89/13, 96/15, 104/15, 113/15, 39/16, 56/16, 77/16, 16/18, 78/18, 43/19, 93/19, 18/22.

- Уредба о интерном и јавном конкурсy за попуњавање радних места у државним органима – УИЈК, *Службени њласник РС*, бр. 2/19, 67/21.
- Уредба о разврставању радних места и мерилима за опис радних места државних службеника – УРМ, *Службени њласник РС*, бр. 117/05, 108/08, 109/09, 95/10, 117/12, 84/14, 132/14, 28/15, 102/15, 113/15, 16/18, 2 /19, 4/19, 26/19, 42/19, 56/21.
- Устав Републике Србије – УС, *Службени њласник РС*, бр. 98/06, 115/21 – Амандмани I-XXIX, 16/22.
- Устав Републике Хрватске, *Narodne novine*, бр. 56/90, 135/97, 8/98, 113/00, 124/00, 28/01, 41/01, 55/01, 76/10, 85/10, 5/14.

Акти председника судова

- Годишњи извештај о раду Управног суда по материјама за период од 01. јануара 2021. године до 31. децембра 2021. године, Су III-20 4/22-1 од 10. јануара 2022. године, <http://www.up.sud.rs/uploads/useruploads/Izvestaji-o-rad-u-suda/GODI%C5%A0NJI-IZVE%C5%A0TAJ-2021.pdf>, 20 – 21, 25, 27 – 28 и 35, 27. новембар 2022. године.
- Годишњи распоред послова Вишег суда у Новом Саду за 2022. годину, Су I-2-3/21 од 7. новембра 2022. године, <https://www.ns.vi.sud.rs/files/Godi%C5%A0nji%20raspored%20poslova%204.%20izmena.pdf>, 9 – 10, 17. новембар 2022. године.
- Годишњи распоред послова Основног суда у Лесковцу, I Су 2 бр. 2291/2021 од 08. децембра 2021. године, <http://www.le.os.sud.rs/wp-content/uploads/2022/01/GODI%C5%A0NJI-RASPORED-POSLOVA-ZA-2022.-GODINU.pdf>, 19 – 23, 17. новембар 2022. године.
- Годишњи распоред послова судијских помоћника у Врховном касационом суду за 2021. годину, Су I-2 23/21-1 од 02. децембра 2021. године, https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/PRE%C4%8C.TEKST%20Godi%C5%A1.%20rasp.po_.sud_.pom_.%2002.12.2021.pdf, 5, 17. новембар 2022. године.
- Годишњи распоред послова судијских помоћника у Врховном касационом суду за 2022. годину, Су I-2 32/22-1 од 27. октобра 2022. године, https://www.vk.sud.rs/sites/default/files/attachments/Pre%C4%8Di%C5%A1%C4%87en%20tekst%20G.R.poslova%20sud.pom_.%2027.10.2022.pdf, 5, 17. новембар 2022. године.
- Годишњи распоред послова у Апелационом Суду у Београду за 2019. годину, Су.бр.I-2 296/18 од 6. децембра 2018. године, <http://www.bg.ap.sud.rs/uploads/GODISNJI-RASPORED-2019.docx>, 4, 17. новембар 2022. године.
- Годишњи распоред послова у Основном суду у Врању за 2022. годину, СУ.бр. I-2-1632/2021 од 30. новембра 2022. године, <https://vr.os.sud.rs/files/%D0%93%D0%9E%D0%94%D0%98%D0%A8%D0%8A%D0%98%20%D0%A0%D0%90%D0%A1%D0%9F%D0%9E%D0%A0%D0%95%D0%94%20%D0%B7%D0%B0%202022.%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%83.pdf>, 38, 20. новембар 2022. године.
- Измена годишњег распореда послова Управног суда за 2022. годину, Су I-2 95/22-1 од 21. јуна 2022. године, <http://www.up.sud.rs/uploads/useruploads/godisnji-raspored/2-IZMENA-GODI%C5%A0NJE-G-RASPOREDA-POSLOVA-ZA-2022.pdf>, 1 – 2, 17. новембар 2022. године.

Распоред послова судијских помоћника за 2022. годину у Апелационом суду у Новом Саду, Су I-2-31/21 од 25. новембра 2021. године, https://www.ns.ap.sud.rs/wp-content/uploads/2021/11/godisnji_raspored_sudijski_potocnici_2022.pdf, 1, 17 новембар 2022. године.

Интернет извори

Мишљење број 22 (2019), Консултивног већа европских судија (КВЕС), <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-22-serbian/1680a1cb0d>, 15. новембар 2022. године.
http://usudprek.org.rs/pub/download/katalog_i_analiza_poslova.pdf, 22 – 29, 17. новембар 2022. године.
https://ius.bg.ac.rs/wp-content/uploads/2022/11/FIS_nastavni_plan_11_OAS.pdf, 26. новембар 2022. године.
<https://www.nsz.gov.rs/sadrzaj/pdf-arhiva-poslova/4108>, 19. новембар 2022. године.
<https://www.stat.gov.rs/sr-latn/vesti/statisticalrelease/?p=8907&a=24&s=2403?s=2403>, 15. децембар 2022. године.
<https://www.suk.gov.rs/konkursi/170>, 19. новембар 2022. године.
<https://www.suk.gov.rs/tekst/852/najcesca-pitanja-i-odgovori.php>, 18. новембар 2022. године.
<https://www.treci.os.sud.rs/files/Interni%20konkurs%2016.12.2019.%20godine.doc>, 18. новембар 2022. године.

Stefan M. Gojković
Administrative court of the Republic of Serbia
stefan.gojkovic.ius@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0792-6207

Who are Judicial Assistants in the Republic of Serbia?

Abstract: *Judicial assistants are important part of the judiciary of the Republic of Serbia, but impression is that the public is insufficiently informed about their existence and significance. More precisely, part of the public knows that judicial assistants exist, but doesn't know what their job is. The aim of this article is to analyze and present the position, importance, jobs, and problems of judicial assistants and to recommend some suggestions how to improve the position of this important judicial profession. It is often said that judicial assistants are the future of the judiciary, but it is mostly thought that these judicial assistants will be elected as judges "tomorrow". However, it is an uncertain circumstance, that may or may not occur in the future. At the same time, there is a part of judicial assistants who have no desire at all to be elected to the position of judge. Bearing in mind the above, i would like to focus on the present time and finding an answer to the question: „How to improve the position of judicial assistants“?*

Keywords: *judicial assistants, judicial professions, court staff, courts, judiciary.*

Датум пријема рада: 23.12.2022.

Датум достављања коначне верзије рада: 11.01.2023.

Датум прихватања рада: 24.01.2023.